

AB'YE ÜYELİK SÜRECİNDE TÜRKİYE'NİN EĞİTİM SORUNLARI-I: GELİŞMELERDEN VE GÖRÜŞLERDEN BAZI YANSITIMLAR

Yaşar Ersoy
Emekli Öğretim Üyesi, ODTÜ; Ankara

Avrupa Birliği (AB)'ne eşit koşullarda tam üyelik Türkiye'nin uzun bir süredir beklentisi ve umudu olmuştur. Ancak yapılan çeşitli hazırlıklar ve sürdürülen müzakereler tam üyeliğin önündeki bazı engelleri kaldırmaya ve kısıtları yok etmeye yeterli olmamış; eğitim alanında ise bazı beklentilerle birlikte AB ortak araştırma ve eğitim projelerine katılım oranı artmıştır. Ülke genelinde politikacıların bir süre önce yarattığı büyük heyecan günümüzde sönmek üzere olsa da çağdaşlaşma ve batılaşma yönünde çabalardan vazgeçilmemeli; Birliğin geliştirdiği çeşitli ar-ge ve eğitim projelerinde yer almanın ve katkıda bulunmanın ülkemizin yararına olduğu; ülke ekonomisi için artı değerler yaratacağı unutulmamalıdır. Bu bağlamda Türkiye'nin eğitim sorunlarından bir demeti mercek altına alarak oluşan bazı ortak görüşleri kamuoyuna yansıtmak, olası çözüm önerilerini tartışmak ve daha bilinçli ulusal politikalar ve tutarlı stratejiler belirlemek; eğitimde çağdaşlığı yakalamak gerekmektedir. Bu incelemede Türkiye'nin AB'ne tam üyeliği açılımında bazı eğitim sorunlarına yeniden bakılarak veya bir kısmı anımsatılarak bir yol haritası hazırlığına yardımcı olabilecek ana başlıkların ve önemli noktaların altı çizilmektedir.

"Okka her yerde dört yüz dirhem."
Türk Atasözü

1. GİRİŞ

İnsanlarımız, uzun yıllardır bir takım ve oldukça karmaşık politik, sosyo-ekonomik, eğitim ve kültür sorunları ile birlikte yaşamakta olup bu güne kadar gözlemlenen çeşitli sorunlara pek çok durumda duyarsız davrandığı gibi bazı sorunlara da ileri ve beklenmedik düzeyde bağımsızlık kazanmıştır. Dahası insanımız son yıllarda gerçekleştirilen bazı olumlu/olumsuz gelişmeleri bile eskisinden ayırt edemeyecek kadar da yorgun ve yılmış gözükmekte; birilerinin çıka gelmesini ve ülkemizin kurtarıcısı olmasını beklemektedir. Bu bağlamda toplumumuzun büyükçe bir kesimi son yıllarda ümidini yitirerek yakınmalarıyla karamsar tablolar oluştururken az da olsa bir kesimi sorunları gidermek için yoğun çaba harcamakta ve yarı aydınlık veya sisli ortamlarda çıkış yolları aramaktadır. Örneğin, Avrupa Birliği (AB)'ne tam üyelik eğitim sorunlarımızı çözmek için yeni bir olanak veya fırsat mı yoksa var olan sorunlar kapı eşiğinden geçmeye engel mi sorusuna özellikle yanıt aramamız; gelişmeleri ve sunulan önerileri tartışmamız, ayrıca üyelik sürecin sağlıklı işlemesi ve hızlanması için toplumumuzda görüş birliği oluşturmamız gerekir¹. Bu nedenle karamsarlığı

¹Türkiye ile Avrupa Birliği'nin ilişkileri 31 Temmuz 1959'da Türkiye'nin Avrupa Ekonomik Topluluğu'na yaptığı ortaklık başvurusu ile başlar. AET Bakanlar Konseyi'nin başvuruyu kabul etmesi sonrasında 12 Eylül 1963 tarihinde Ankara Anlaşması imzalanmıştır. Ankara Anlaşması ortaklık yaratan bir anlaşmadır (Ayrıntılı bilgi için [1] bakınız).

bir köşeye bırakıp ne yapmamız gerektiğini belirleyerek daha bilinçli bir kamuoyu yaratıp eğitim sorunlarımızın çözümü için tüm paydaşların katkısını ve katılımını sağlamalıyız. Bu konuda zaman aleyhimize işlese veya işletilse de yapılacak çok iş, bilim insanı ve eğitimci olarak her birimizin üsleneceği çeşitli görevler vardır.

Her şeyden önce eğitim sorunları, özünde çok boyutlu, karmaşık bir yapıda dinamik çok sayıda alt-sorunlardan oluşan bir demettir; bazılarının kaygan bir zemine yerleşik bulanık ve sarmal bir yapısı vardır. Dinamik sorunların karmaşıklaşması ve çözümsüzlüğü, genellikle ileri düzeyde bazı belirsizliklerden, izlenen politikalardeki tutarsızlıktan ve kararsızlıktan, yokluk ve yoksulluktan, ayrıca olası seçenekleri belirlerken bazı yanlış stratejilerin yeğlenmesinden, yinelenen ikilemlerden ve var olan insan kaynaklarının yerinde etkin kullanılamamasından ya da nitel veya nicel yetersizliğinden v.b. bazı etmenlerden kaynaklanmaktadır. Belirtilen bu durumların varlığı her ülke için aynı düzeyde ve yaygın olarak geçerli olmasa bile çoğu Türkiye gibi orta düzeyde gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde gözlenmekte; atılacak ileri adımları ise ayak bağları engellemektedir [3-5]. Bu nedenle Türkiye'nin AB tam üyelik tartışmalarının sürdürüldüğü zaman diliminde yıllardır gözlemlenen, çoğu büyük ölçüde belirlenen ve sürekli yakınılan eğitim sorunlarına köklü ve kalıcı çözümler bulunmalıdır. Bu incelemede ilkönce AB'ye tam üyelik süreci çerçevesinde eğitimle ilgili bazı gözlemler ve gelişmeler yansıtılmakta, daha sonra sorunun bir kesiti mercek altına alınarak kişisel düşünceler sunulmaktadır. Böylece bu incelemede ve buna eşlik eden diğer çalışmalarda Türkiye'nin AB'ne tam üyeliği açılımında bazı eğitim sorunlarına yeniden bakarak veya bir kısmı anımsatılarak bir yol haritası hazırlığına yardımcı olabilecek önemli noktaların altı çizilmektedir.

Öte yandan genel yaklaşımla birlikte eğitim sorunlarıyla ilgili çözüm önerilerinin belirlenmesinde bilimsel yöntemler ve sınırlı olanaklarla elde edilen bir takım bulgular yeterli olmamakta, ayrıca bazı güçlükler ve karmaşalar yaşanmaktadır. Örneğin, yoğun çabalarla elde edilen istatistikler bile birçok durumda bulanık, geçici nitelikte ve değişik yorumlara açık bilgiler ve bulgular içermektedir. Çeşitli araştırma sonucunda belirlenen bazı göstergelere bakıldığında Türkiye'nin kırsal kesiminde, özellikle coğrafi bölge olarak doğusunda yaşayan insan toplulukların çoğu, gelişmişlik ölçütlerinde bugünü değil dünü yaşamakta; toplumda var olması gereken dengeler sarsılmaktadır. Bu insanların, bir takım özlemleri (örneğin, aş ve iş edinme, yoksulluktan kurtulma, kente göç, v.b.) olsa bile geleneksel bazı değerlerin tutsağı ve eski alışkanlıkların kölesi olduğu anlaşılmaktadır. İstenmeyen bu durumun oluşmasında ve etkilerinin yaygınlaşmasında insanlarımızın

sağlanan bazı eğitim olanaklarından ve arada bir oluşturulan fırsatlardan yeterince yararlanamamasının, sonuçta eğitimsizliğin etkisi çok büyüktür. Bir başka anlatımla eğitimsizlik yaşanan sorunların bir nedeni olduğu gibi yokluk ve yoksulluk bireylerin eğitim sorunlarını çözmede ve bilinçli davranmada engel yaratmaktadır.

2. BAZI ÖNBİLGİLER VE ANIMSATMALAR

AB'nin yarım yüzyılı aşan bir geçmişi olup bu zaman diliminde başta adı olmak üzere amacı ve sorunları, ayrıca üye ülkelerin sayısı değişmiştir [6,7]. Bu süreçte AB, bir yandan bazı yeniliklere öncülük ederken aynı zamanda dünyadaki gelişmelerden ve yenilik hareketlerinden etkilenerek yeni hedefler belirlemiş, bu yönde politikalar ve stratejiler oluşturmuştur. Bu bağlamda başta yenilik hareketleri olmak üzere AB penceresinden eğitim sorunlarına geniş bir açıdan bakarak gelişmeleri anımsamak yararlı olacaktır.

2.1. Bazı Yenilik Hareketleri

Toplumlar gelişmeye ve yeniliğe açık olmalıdır. Bu durum çağdaş bir toplum olmamanın ön koşulu ve olmazsa olmazıdır. Yaşadığımız yıllar, bilindiği gibi bilim ve teknolojinin egemen olduğu bir çağdır. Daha açıkçası çağımız, bilgi ve teknolojiye hızlı gelişmenin sağlandığı, bilginin ivmelenerek arttığı ve hızla paylaşıldığı, bulguların ekonomiye yansıtıldığı; ayrıca toplumlarda bazı dönüşümlerin yaşandığı çeşitli olgular ve süreçler içermektedir. Bu süreçte nitelikli ve yaşam boyu eğitim, her toplumda politik ve sosyo-ekonomik tüm dizgeleri (sistem) etkilemekte ve oluşumları hızlandırmakta, bu arada kendisi de diğer alanlardaki gelişmelerden ve yeniliklerden çok yönlü olarak etkilenmektedir. Örneğin, günümüzde bilişim teknolojileri (bilgi ve iletişim- BiTe)'inde olağanüstü gelişmeler bir yandan bilgiye erişim kolaylaştırırken diğer yandan bilgi üretimi her alanda hızla artmakta olup bazı gelişmeleri izlemek her zaman ne kolay ve ne de hızlı olmamaktadır.

Bilgi üretiminde gelişmeler her ülkede aynı hızda ve yaygınlıkta değildir; gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler arasındaki gözlemlenen açıklıklar genişlemekte ve derinleşmektedir [4, 5]. Çoğu Afrika ülkeleri olmak üzere bazı ülkelerin değişim ve dönüşüm sürecinde adı bile anılmamakta; arayış içinde olanların ve ayak uydurmaya çalışanların başta uzak Doğu ülkeleri olmak üzere her anakara parçasında yerleşik bazı toplumların oluşturduğu hızla gelişmekte olan ülkelerin olduğu görülmektedir. Ülkemiz gelişme düzeyi bakımından gelişmekte olan ve orta düzeyde gelişmiş ülkelere göre ortalarında bir yerde olup eşiği atlaması gerekmektedir. Bunun tek çıkar yolu bilgi toplumu olabilmek, küresel boyutlarda süren yarışta nitelikli insan kaynaklarıyla ben de varım diyebilmektir.

Öte yandan Türkiye'nin belli başlı sosyo-ekonomik, kültürel ve eğitim sorunların bir kısmının sürekli artmasına ve karmaşıklaşarak bunların demetler oluşturmasına zemin oluşturan ve dal-budak salmasına elverişli iklim ve ortam yaratan, ayrıca ülke geneline yayılmasına neden olan bazı belirsizlikler, temel nedenler ve çeşitli etmenler vardır [8]. Ayrıca bu süreçte göz ardı edilmemesi gereken bazı zorluklar ve tikanıklar, aynı zamanda sorunlardan kurtulmanın ve aydınlığa ulaşmanın da çıkış yolları vardır. Bu konuda özgüvenimizi yitirmemeli ve çok çalışmalıyız.

2.2. Eğitim Sorunlarına Genel Bir Bakış

Sosyo-ekonomik ve kültürel bir olgu olan eğitim, çok yerde ve her fırsatta sıcak bir tartışma konusu olup gelişmiş ve gelişmekte olan her ülkenin gündeminde önemini ve göreceli konumunu korumaktadır. Bu bağlamda pek çok gelişmiş ileri endüstri ülkelerinde, örneğin ABD, Kanada, Japonya, AB ülkelerinde bireyler için yalnızca yükseköğretim bile yeterli olmamakta '*yaşam boyu öğrenim*' anlayışına dönüşüm başlatılmış; insan kaynaklarının daha etkin kullanılabilmesi için arayışlar sürmektedir. Benzer bir değişim ve dönüşüm Türkiye gibi orta düzeyde gelişmiş veya gelişmekte olan ülkelerin gündeminde henüz yer almamakla birlikte şimdiden hazırlıklar yapılarak bazı ileri adımlar atılmalıdır. Bir başka anlatımla söz konusu durumun bir eksiklik olduğunun altını çizerek yakın gelecekte, insanların yaşam boyu öğrenim süresince katıldıkları programların insan kaynaklarının niteliğini belirleyecek bir ölçüte dönüşmesi ve iş dünyasında uygulanması beklenebilir. Belirtilen bağlamda konuyla ilgili bazı gelişmeleri ve yeni arayışları özetleyerek kamuoyuna yansıtma, bir takım bulguları tartışarak ilgilileri aydınlatma ve bilinçlendirmek yararlı olacaktır.

Birçok yerde belirtildiği gibi eğitim sorunları oldukça karmaşık, etkileşimli ve dinamik süreçler içerir. Bununla birlikte eğitim sorunları, çok boyutlu ve farklı yönlerde ele alınıp dar veya daha geniş çerçevelerde ayrıntılı olarak incelenebilir; bulguların tartışılabilmesi ve toplumu aydınlatma için sorunların, gelişmelerin, varsa araştırma bulguların, görüş ve önerilerin rapor edilmesi gerekir. Bu süreçte sağlıklı verilere gereksinim olduğu ve odak noktaların ne olduğu unutulmadan sorunlara genel bir bakış çerçevesinde ilkönce temel önbilgiler özetlenerek bazı gözlemler yansıtılmalı ve elde edilen bulgular kamuoyu önünde açıkça tartışılmalıdır. Bu konuda ulusal politikalar belirlenerek yönetimler gerekli ve tutarlı kararları almalıdır. Böylece başta sağlıklı ve güvenilir veri tabanı oluşturulmalı, sorunlar bilimsel yöntemler kullanılarak alan uzmanlarınca incelenmelidir.

3. GENEL EĞİTİM SORUNLARI

Eğitim sorunlarının bir kısmı, yeni olmadığı gibi bazıları oldukça yaygın ve genel bir görünümü vardır. Bazı sorunların ne olup olmadığı henüz belirlenememişken bir kısmının üzeri kalın bir sis tabakası ile kaplı olduğundan önce sisin yok edilmesi ve ortamın aydınlatılması ancak çeşitli bilimsel araştırmalarla olanaklıdır. Bu bağlamda genel eğitim sorunlarıyla ilgili bazı belirlemeleri ve AB'deki gelişmeleri ele alıp sorunlara yakınlık kazanmak ve bir kısmını anlamak gerekir.

3.1. Bazı Belirlemeler

Hazırlanan çeşitli raporlarda başta gelişmekte olan ülkeler olmak üzere her ülkede bir takım eğitim sorunu olduğu rapor edilmekte, sorunların bazı bileşenlerin karmaşıklaştığı bir kısmının denetlenebildiği belirtilmektedir. Sorunların artmasının veya çehre değiştirmesinde önemli etmenlerden biri, tanıdığı olduğumuz sosyo-ekonomik yenilikler ve kültürel değişimlerdir.

Genelde OECD (*Organisation of Economical Co-operation and Development: Ekonomik İşbirliği ve Gelişme Örgütü*) ve AB, üye ülkelerde gözlemlenen eğitim sorunlardan bir kısmı genel başlıklar altında raporlaştırılmıştır [5, 9-11]. Ancak raporda yer alan sorunlardan bir kısmını ve benzerlerini ilgili ülke bağlamında nicel ve nitel boyutlarda ayrıntılı olarak incelemek, sorunun daha iyi anlaşılması ve etkin çözümlerin belirlenmesi için bir kısmını birlikte analiz etmek ve bir senteze ulaşmak gerekir. Gerekli analizler için bir takım yeni verilerin yanı sıra var olanların yeniden mercek altına alınarak gözden geçirilmesinde, ülkemiz için daha etkin bazı çözüm önerileri geliştirmede yarar vardır². Şu da var ki bu güne kadar belirlenmiş olan eğitim sorunlarının bir kısmı daha yaygın ve evrensel boyutlarda olup uluslararası işbirliği ve ortak çalışmalar gerektirmektedir. Örneğin, son yıllarda matematik ve fen bilgisi/bilimleri eğitimi alanında OECD ve AB ülkelerinde son yıllarda bir takım karşılaştırmalı eğitim araştırmaları projesi (örneğin, TIMSS (*Third International Mathematics and Science Study- Repeat: Yinelenen Üçüncü Uluslararası Matematik ve Fen Bilgisi Çalışması*), PISA (*Programme for International Student Assessment: Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı*), v.d. gerçekleştirilmekte olup öğrenci başarısı ve başarıyı etkileyen etmenler belirlenmeye çalışılmakta [3]; elde edilen bulgulara bakıldığında Türkiye'nin uluslararası sıralamadaki yerinin ortalamanın çok altında olduğu, bir takım sonuçların ise oldukça düşündürücü ve kaygılandırıcı boyutlarının bulunduğu görülmektedir.

²Nitekim son yıllarda MEB ulusal başta Dünya Bankası kredileri olmak üzere ulusal bütçeden ayrılan fonları kullanarak ilköğretim ve ortaöğretim düzeyinde bir takım yenilik hareketleri, örneğin TEP (Temel Eğitim Projesi), TEDP (Temel Eğitime Destek Projesi) ve OOP (Orta Öğretim Projesi) başlatılmıştır ve gelişmeler ilgiyle izlenmektedir.

3.2 Avrupa Birliğinde Bazı Gelişmeler

AB'nin mesleki eğitim konusunda Roma Antlaşması'nda hukuki temeller bulunmasına rağmen eğitim konusunda bugüne kadar herhangi bir düzenleme söz konusu olmamıştır. Bu yönüyle Birliğe üye her ülke eyalet veya ülke olarak özgürdür. Buna karşılık doğrudan bağlayıcı olmayan metinler doğrultusunda ve siyasi işbirliği çabalarıyla Birlik üye ülkelere açık programlar oluşturulmuştur. Bu bağlamda eğitim alanının AB'de hukuki olarak tanınması, Maastricht Antlaşması ile sağlanmıştır. Maastricht Antlaşması'nın ardından 1999 yılında başlatılan Bolonya Süreci ve 2000 yılında yayınlanan Lizbon Stratejisi eğitim alanının gelişmesine katkıda bulunmuştur³.

Öte yandan, Avrupa Komisyonu 2003 yılında Avrupa'da eğitim ve öğretim dizgesinin 2010 yılı itibariyle iyileştirilmesi için beş yeni hedef ve karşılaştırma ölçütü belirlemiş; gelişmeler rapor edilmeye başlanmıştır [9-11]. Bunlar:

- Okuldan erken ayrılanların (zorunlu eğitimi bitirmeden) AB ortalaması, en çok %10 olmalıdır.
- AB'nde matematik, bilim ve teknoloji dallarından mezun olanların toplam sayısı, en az %15 arttırılmalı; aynı zamanda cinsiyet dengesizliği azaltılmalıdır.
- ABi'nde 22 yaşındaki kişilerin en az %85'i ortaöğretim ikinci kademeyi (akademik veya meslek lisesini) tamamlamış olmalıdır.
- AB'nde okuma-yazma konusunda düşük başarı gösteren 15 yaşındaki kişilerin yüzdesi, 2000 yılına göre en az %20 azaltılmalıdır.
- AB'nde yaşam boyu öğrenmeye ortalama katılım düzeyi, çalışma yaşındaki yetişkin nüfusun (25-64 yaş grubu) en az %12,5'i olmalıdır.

Her ne kadar Türkiye ile ilgili göstergeler yukarıda belirtilen hedeflerden oldukça uzakta ise de AB tam üyelik için eğitim ile ilgili olanların er geç gerçekleştirilmesi gerekir.

4. YENİ HEDEFLER VE PROJELERDEN BEKLENTİLER

Eğitim, bilindiği gibi dinamik bir süreç olup hedeflerin yeniden belirlenmesi gerekir. Ayrıca amaca erişmek için ortak projeler geliştirilmesi ve ülkeler arasında işbirliğinin gerçekleştirilmesi zorunludur. Bu bağlamda AB ülkelerinde eğitimde belirlenen yeni hedefleri ve projelerden beklentileri kısaca açıklamak yararlı olacaktır.

³AB'ne üye ülkelerin devlet ve hükümet başkanları, 2000 yılın Mart ayında Lizbon'da bir araya geldiler. Küresel anlamda birer güç haline gelmeye başlayan Çin ve Hindistan gibi gelişmekte olan ülkeler ve ABD gibi zaten gelişmiş ülkelerin gittikçe zorlaştırdıkları küresel rekabet şartları karşısında AB olarak bazı önlemler alınmasına ne denli gereksinimleri olduklarının altını çizdiler.

4.1 Eğitimde Belirlenen Yeni Hedefler

Üye devletlerin ortak etkinlikler yoluyla AB kendisine eğitim alanlarında işbirliği hedefleri belirlemiş ve beklentiler raporlara yansıtılmıştır [11]. Bu alanlar, eğitim niteliğinin sürekli olarak iyileştirilmesi, gençler, öğrenciler, öğretmenler ve her düzeyde okullar arasında işbirliğinin ve değişimin artırılması, ulusal eğitim dizgesinde Avrupa boyutunun geliştirilerek diplomaların ve eğitim sürelerinin karşılıklı tanınması, uzaktan eğitimin geliştirilmesi, mesleki eğitim ve yaşam boyu eğitimin özendirilmesi ve niteliğinin artırılmasıdır. Bu noktada, mesleki yeterlilik ve standartlarının geliştirilmesi konularında somut adımlar atılması, diplomaların eşdeğerliliğinin benimsenmesi vb konularda ortak görüşlerin paylaşılması ve benzer uygulamalar gerekmektedir.

Değişiklik ve yenilikler, yükseköğretim kurumlarında da bazı yeni düzenlemeleri önermektedir. Böylece farklı ulusal dizgelerin lisans, yüksek lisans ve doktora olmak üzere yüksek öğretimde ardaşık (birbiri ardına sıralanan) üç dereceye dayanan ortak bir çerçeve benimsemeleri; sonuçta Avrupa'da daha saydam bir eğitim dizgesinin yapılandırılması ve uygulanması hedeflenmiştir. Bu çerçevede AB'nin genel eğitim, mesleki eğitim, yaşam boyu eğitim, yükseköğretim ve hizmet-içi eğitim gibi alanlarda geliştirdiği içerikleri değişik pek çok program ve gerçekleştirilmekte olduğu çeşitli projeler bulunmaktadır. Türkiye söz konusu projelere ayrılan ödeneklerden yararlanmak ve sorunları daha iyi kavramak için kendisi için önemli ve öncelikli konu alanlarında özel projeler tasarlamalı, bu konuda bazı AB ülkeleri ile işbirliği yapmalıdır. Konuyla ilgili olarak Türkiye'de bazı girişimler ve etkinlik yeterli sayıda ve düzeyde olmasa bile son yıllarda sağlanan gelişmeler sevindirici ve ümit vericidir⁴.

4.2 Geliştirilen ve Desteklenen Bazı Eğitim Projeleri

AB'nin destek sağladığı ve Türkiye'nin de yararlanabileceği bir dizi eğitim projeleri bulunmaktadır. Bu eğitim projelerini tümleşik bir yapıda iyi kavramak, belirlenen hedefleri ve istemleri tam anlamak gerekir. AB ülkeleri devlet ve hükümet başkanlarının altını çizdikleri ve belirledikleri genel istekler şunlardır:

- Sanayi toplumu geride kaldı, artık bilgi toplumu olmak istiyoruz.
- Girişimciliğimizin önündeki engelleri yıkarak tüm dünyaya açılmak istiyoruz.
- Fikir üretiyoruz ve bunları başkaları ile paylaşmak istiyoruz.

⁴Bu konuda Ankara'da bir süre önce ulusal ajans kurulmuş olup proje geliştirmede kurumlara, kuruluşlara ve bireylere yardımcı olunmaktadır [1].

- İnsanlara kendimizi tanıtmak ve başkalarının tanımak istiyoruz.

Yukarıda sıralanan istekler, bugün TC topraklarında yaşayan tüm insanlarımızın içinde buldukları çağa göre duydukları yeni gereksinimleri de yansıtmaktadır. Ancak belirtilen görüşleri paylaşmak yeterli değil öngörülen gelişmeleri gerçekleştirmek için girişimci olmak ve bazı konularda öncülük etmek gerekmektedir. Herkes için daha nitelikli eğitim ve yaşam boyu öğrenme için AB eğitim projeleri bir takım olanaklar ve fırsatlar sunmaktadır. Bu çerçevede başta matematik, fen ve teknoloji eğitimini yenileme, matematik, fen bilimleri ve bilgisayar öğretmenlerin mesleki gelişimi sürdürme alanlarında Türk bilim insanları tarafından bir takım projeler tasarlanabilir, kurulacak iletişim ve başlatılacak girişimlerle proje önerileri geliştirilerek ulusal AB büroları kanalıyla zamanında başvurular yapılabilir. Türkiye'nin AB'ye tam üyelik sürecinde yapılacak ve yapılması gereken çok sayıda ev ödevleri, yetkili ve sorumlu kurum, kuruluş ve kişileri bekleyen görevler bulunmaktadır.

5. SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Her ülkenin kendine özgü bir takım politik, sosyo-ekonomik ve eğitim sorunları vardır. Türkiye'nin de diğer bir dizi soruna eşlik ve kaynak olan temel eğitim sorunları bulunmakta ve bir kısmının kökenleri derinlerdedir. Daha açıkçası Türkiye'nin yalnızca eğitim değil çağdaşlaşma sorunları bulunduğundan eğitim sorunlarını tüm boyutlarıyla kavramak; ayrıca bazılarına köklü ve kalıcı çözümler bulmak güç ve geç olmaktadır. Şu da var ki bu sorunların hiçbiri çözümsüz değildir ve Türkiye'nin insan kaynakları sorunları kavramak ve çözmek için yeterlidir; başkalarının yol göstermesine ve öğüdüne de gerek yoktur.

Bu incelemede özetlenerek açıklanan nedenlerle, "AB ile uyum sürecinde Türk eğitim dizgesinde yapılması gereken köklü değişiklikler ve yenilikler" gündeme alınmalı; bilimsel yöntemlerle elde edilecek bulgular tartışılarak kamuoyu bilinçlendirilmelidir. Toplumu oluşturan bireylerin ve onları temsil eden örgütlerin katılımı ve katkısı olmadan demokratik toplumlarda yenilikleri gerçekleştirerek değişim ve dönüşüm sağlamak olanaksızdır. Bu konuda, başta bilim insanlarımız bilge insanlar olmak üzere düşünürlerin, eğitimcilerin, anne-babaların söylenebilecek değişik görüşleri ve pek çok önerileri vardır ve olmalıdır.

Belirtilen süreçte göz ardı etmemiz gereken bir nokta şudur: Türkiye pek çok gelişim noktasında her ne kadar Batıyı örnek almış ise de gerçekte kendine özgü dinamikleri olan diğer toplumlardan tümüyle farklı ve özgün bir yapıya sahip bir ülkedir. Bu nedenle, kendine özgü yeni bir eğitim modeli oluşturmak ve sürekli geliştirmek, tutarlı bir biçimde genel ilkeleri, kuralları, plan ve programları uygulamak zorundadır.

KAYNAKÇA

- [1] *Bir Bakışta Avrupa Birliği*. Ankara: TC Başbakanlık Avrupa Birliği Genel Sekreterliği (ABGS) Yay. , 2010.
- [2] *Education Trends in Perspective: Analysis of the World Education Indicators*. Paris: UNESCO Pub., 2005.
- [3] *Learning for Tomorrow's World – First Results from PISA 2003*, Paris: OECD Pub., 2004.
- [4] *Global Education Digest- 2006: Comparing Education Statistics across the World*. Paris: UNESCO Pub., 2006.
- [5] *Education at a Glance- OECD Indicators*. Paris: OECD Pub., 2008.
(<http://www.oecd.org/edu/eag2005>)
- [6] Vikipedi <http://tr.wikipedia.org/wiki/Avrupa_Birli%C4%9Fi_tarihi>
- [7] Manisalı, E. *Ortak Pazardan Avrupa Birliğine: Hayatım Avrupa-1*. İstanbul: Cumhuriyet Kitapları, 2009.
- [8] *Turkey: Education Sector Study- 2006. Sustainable Pathways to an Effective, Equitable, and Efficient Education System for Preschool through Secondary School Education*. Washington, D.C.: World Bank (WB) Pub., 2006.
- [9] An Agenda of Economic and Social Renewal for Europe, 23-24 March 2000, Lisbon, <http://europa.eu.int/reports/index_en.htm>
- [10] *Reference Levels of European Average Performance in Education and Training (Benchmarks)*.8981/03 EDUC 83 (Brussels, 7 May 2003).
<http://europa.eu.int/comm/education/policies/2010/doc/after-council-meeting_en.pdf>
- [11] *Progress towards the Common Objectives in Education and Training. Indicators and Benchmarks* SEC (2004) 73 (Brussels, 21 January 2004).
< http://europa.eu.int/comm/education/policies/2010/doc/progress_towards_common_objectives_en.pdf>